

Forfatter: Møller, Poul Martin

Titel: Skrifter i Udvalg

Citation: Møller, Poul Martin: "Skrifter i Udvalg", i Møller, Poul Martin: *Skrifter i Udvalg*, udg. af HANS BRIX ; SOPH. MICHAËLIS ; CARL S. PETERSEN ; POUL TUXEN , 1930, s. 210.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-moeller01val-shoot-idm140426997308016/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Skrifter i Udvalg

II

Den næste Morgen ved Tislæt var der paa Gammeitortv en saadan Folkestimmel, at Hans Tausen med Nød og næppe kunde bane sig Vej til Raadhuset. Rigets Raad sad ved de tre Sider af et langt Egebord; men ved Bordenden var ingen Bænk opsstillet. Der maatte Tausen staaende tage Plads, medens Bisperne fremførte de af Historien noksom bekendte Anker imod ham. Paul Eliassen var til Stede som den, der var mest bevandret i Hans Tausens Skrifter. Han vidste med særdeles Kløgt at udfinde de mest stødende Udfald mod de katolske Gejstlige. Han oplæste paa Rønnovs Vegne de Steder, hvor Bisperne kaldtes blodgærrige Tyranner og stive Halse.

»Det gaar for vidt,« sagde Oluf Rosencrantz. »Det er snart ude med borgerlig Orden i Danmark, naar en Bondesøn skal ustraffet kunne skælde saa mange ædelbaarne Herrer.«

Rønnov begyndte: »Vi have særdeles Aarsag til at føre Klage over ham. Han har i Paahør af Rigets Raad talt os haanligt til. Vi ville forbigaa Skældsordene mod os. Det giver et alt for forargeligt Billede af Tidernes Vanart at gentage, hvad Ord en selvgjort Præst har vovet at bruge mod Landets første Gejstlige. Desuden synker hans Skaal saa dybt, at flere Lodder ej gøres behov. Det er nok at bemærke, han har kaldt vore rettroende Præster Bedragere, blinde Knubbe, lade Bukke og unyttige Jordens Byrder.«

»Gud naade eder, Hr. Hans, hvis I ej formaar at

svare til disse Beskyldninger,« sagde Tyge Krabbe, Rigets Marsk.

»O,« svarede Paul Eliassen, »jeg maa med græsdende Taarer tilføje, at han har spottet med den hellige Transsubstantiation. Det skal jeg nok, naar forlanges, godtgøre af hans Bøger.«

Tyge Krabbe sagde: »Svar til disse Kæremaal, Hr. Hans!«

Denne begyndte: »Om jeg i min Iver har brugt for skarpe Udtryk mod de høje Bisper, da beder jeg Gud og dem om Tilgivelse. I Stridens Hede skelner man ej let Aandens og Kødets Varme. Men fra den Lære, jeg har forkyndt, afviger jeg ej et Straabred. Jeg tør ej nægte Guds hellige Ord. Har jeg ej andet Valg, da strider jeg heller mod alle Rigsraader og Bisper, ja mod Djævelen selv end mod Gud og hans Engle. Ingen Verdens Magt skal aftvinge mig de Ord, at Guds Legeme findes i Æsken eller hans Blod i Bøgeret.«

»Hans! Hans!« sagde Poul Eliassen. »Hvor kan I fragaa, at denne Kirkens Lære støttes paa Skriften, som I bestandig beraaber jer paa?«

»Ej et Ord derom!« faldt Rønnoh ham i Talen. »Her er mere end nogensteds Ordstrid om Troen paa sit urette Sted. Den Lære, som fra Apostlernes Tid ved Haandspaalæggelse er gaact fra Mund til Mund, er ophøjet over Menneskeforstand. Ene Clemens i Rom kan fælde Dom over min Lærdom, jeg over sjællandske Præsters. Det kommer ej an paa, hvo der har mest i Munden, men hvem Kristi Statholder har sat over den anden. Sæt, jeg vilde indlade mig i Disputats med en Kætter, hvo skulde da dømme os imellem? Den Nar af Hessen eller den

Gæk af Holsten? Vilde man længer tillade hver ulærd Mand at danne sig selv en Tro, da vilde man snart faa saa mange Religioner som Hoveder. Snart vilde da Skolebarnet gaa i Rette med sin Tugtimester og straffe ham for Viildfarelser. Hans Tausen tilstaar sin kætterske Lærdom, Sakramentet angaaende. Han er altsaa strafskyldig. Endvidere sigte vi ham for, at han gør Indgreb i vor Herlighed ved at vie Præster paa egen Haand.«

»Jeg vedgaar,« svarede Tausen, »jeg har med min Velsignelse styrket de Mænd, som følte sig kaldede til at tale mod Munkeløgn.«

»Ret saa,« svarede Rønnov, »vi faa daglig flere selvgjorte Bisper i Sjælland. Forleden traf jeg en Karl, som sagde, han var viet af Hans Spandemager. Ham satte jeg i Fangehullet og lod mine Drabanter med Hasselstokken give ham anden Vielse. Ved Lejlighed skal samme Ære times eders Præster.«

Imidlertid blev Almuen paa Torvet mer og mer højrrøstet, fordi den troede sin ydede Prædikant Hans Tausen i Fare.

Følgende Ytringer hørtes omkring i Folkestimlen:

»Hvad monstro Raadet har i Sinde med Her Hans i Dag? Det varer mig noget længe, førend han slipper ud.«

»Han skal ganske bestemt rettes, fordi han har sagt, at visse Folk komme til Helvede. Men ikke mine Ord igen! Jeg kommer af og til i Her Tyges Hus og efterser hans Skorsten. Ved saadan Lejlighed spørger han mig gjerne om et og andet, og jeg har nok kunnet mærke, min gode Hans maa takke Gud, om han kan blive hængt, førend han bliver brændt.«

»Snik Snak! Raadet ser sig vel for. Dersom Mester Hans skete nogen Overlast, kom der aldrig en Sjæl levende fra Raadhuset.«

»Det er en velsignet Mand paa en Prækestol, du Hørte du ham i Søndags i Nicolai Kirke? Jeg glemmer aldrig de dejlige Ord, han talte: *Af deres Frugter skulle I kende dem.* Det var sgu godt sagt. Af deres Frugter skulle I kende dem! De kunde tage dem af det, hvo der vilde!«

»Ja, hvad siger du da om *Faarene i Ulveklæder*? Da jeg hørte det, kunde jeg ikke bare mig for at tænke paa Papisten i Graabrødre-Kirke; naar han messer, saa er det livagtig, som man hører et Faar bræge.«

»Det maa være en Satans Omstændighed at straffes med Baal og Brand. Imorges brændte jeg blot min Langfinger en Smule med Persejernet; det værker endnu som en Ulykke. Men tænk nu, naar hele Kroppen skal brændes op, lige indtil den nøgne Sjæl — det maa dog være ret en forbistret Pine.«

»Mig synes, Skorstenen ryger oppe paa Raadhuset; mon ikke Bispene stege Hans Tausen oppe ved Ildstedet?«

»Aa, Intet! Det er kuns Fyrbøderens Kone, der bager Æbleskiver til Rigsraaderne.«

»Mon jeg skal tro, Mester Hans nu faar sin Æbleskive lige saa vel som de øvrige?«

»Hilledød, hvor den lange Rønnov nu tager paa deroppe! Gud naade os for den gode Mester Hans! Jeg sidder den udslagne Uge bag min Væverstol som et Trædyr. Hver Dag regner jeg saa smaaligt ud, hvor længe der er til Søndag, blot for at komme til at høre Mester Hans tale det rene Guds Ord.

Kommer han nu galt af Sted, saa maa jeg leve som en Hedning. De gamle Løgnehistorier om St. Gertrud og St. Malene gider jeg ikke tiere hørt. Jeg vil før lade mit Liv, end han skulde komme noget til.»

»Hører I, hvor Bispen tager af Sted?« — »Man vil myrde Hans Tausen.« — »Bryd Brostenene op!« — »Træk fra Læderet!« — »Slip Rønnov ud!« — »Stik Ild i Raadhuset!«

Saaledes lød forvirrede Raab af Borgere over hele Torvet. Tyge Krabbe lod sig til Syne paa Trappen og slog til Lyd med Haanden for at tale Mængden til Rette, men det var ham ej muligt at bringe den til et Øjebliks Tavshed. Man overdøvede ham med det enstemmige Raab: »Kom frem med Tausen! Frem med Tausen!«

Retten holdt det raadeligt at skilles ad jo før jo heller. Sagen blev da i Hast saaledes afgjort, at Hans Tausen skulde forvises Sjællands Stift. Tillige blev det ham saa vel forbudt at bestige nogen Prækestol som at lade nogen Bog trykke.

Saa snart Tausen lod sig se, blev han modtaget med et almindeligt Glædesraab. De fleste af hans Dommere vovede knap at begive sig ud af Salen. Joachim Rønnov erklærede, han vilde først stige ned paa Gaden. Da han gik ud af Døren, fløj en Sten tæt forbi hans Hoved og traf en af Raadhusets Ruder. Han blev trodsig staaende paa det øverste Trappetrin, satte Armene i Siden og betragtede Mængden med et foragteligt Blik.

»Ned med den sjællandske Pave!« raabtes der.

»Hæng ham paa Lygtepælen!«

»Drej Halsen om paa ham!«

Allerede nærmede nogen sig og greb fat i hans

Kappe. Da vendte Tausen tilbage og formanede Folket til Rolighed. Derpaa ledsagede han Bispen over Torvet. Borgerne bleve derover meget forundrede. I Tavshed gjorde de Plads for de to Fjender, og Rønnov kom saaledes uden Overlast til sin Bispegård. Ved Porten vendte Rønnov sig, gav Tausen sin Haand og tilhviskede ham med Selvovervindelse: »Tak, Mester Hans!«

III

Joachim Rønnov gik med stærke Skridt op og ned i sin Stue. En Tjener kom ind og mældte ham, at en fornem Dame forlangte at faa ham i Tale. Bispen var i saa hæftig Bevægelse, at dette to til tre Gange maatte siges ham, inden det naaede hans Øre. Man indlod en Kvinde, hvis Skikkelse var mer anselig end yndig.

Rønnov blev overrasket: »Hvad bringer Frøken Birgitte Gjød til mig?« sagde han.

»Er jeg eder nu saa aldeles fremmed, at mit Besøg kan sætte jer i Forundring?«

»Ingen er mig mindre fremmed end I, Frøken. Men jeg har i lang Tid ej mærket, at I vilde lade gammelt Venskab gælde. Vistnok bringer en overordentlig Anledning eder hid. Hvis jeg gætter ret, hvis I kommer for Tausens Skyld, da er jer Gang spildt.«

»Hvi lader I mig ej komme til Orde, førend I affærdiger mig. Har I saa stor Lyst til at tænke eder mig i en ydmygende Stilling for jer, at I paa blot Formodning lægger mig en Bøn i Munden for at nyde Triumfen at afslaa den?«